

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยขอ นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า

1. ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โดยรวม พบว่า

1.1 บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

1.2 บทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียมการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ของครูในสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาพบว่า

3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาการและจากข้อเสนอแนะในแบบสอบถามตอนที่ 3 สรุปได้ดังนี้

แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นควรจะมีการพัฒนาทั้งระบบให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในแต่ละโรงเรียนเพื่อให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนทั้งทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยเริ่มจากนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมุ่งการพัฒนาทางด้านคุณภาพการจัดการศึกษา มีการกำกับติดตาม ดูแล นิเทศ ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ก็จะทำให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลมากขึ้น และจากการศึกษาพบว่า ครูควรจะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการเตรียมการสอน

4.1.1 ครูควรเตรียมตัวเองทางด้านความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนให้ครอบคลุมหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

4.1.2 ครูควรเตรียมสื่อการสอนทั้งวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อม และเพียงพอสำหรับผู้เรียน

4.1.3 ครูควรเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและได้ มาตรฐาน

4.1.4 ครูควรจัดทำแผนการสอนเพื่อวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ล่วงหน้า

4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

4.2.1 ครูควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จากการเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติจริง

4.2.2 ครูควรใช้สื่อที่ทันสมัย เหมาะสมและเพียงพอสำหรับผู้เรียน

4.2.3 ครูควรใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะใน เนื้อหาวิชาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้องอยู่เสมอ

4.3 ด้านการวัดและประเมินผล

4.3.1 ครูควรมีการพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้ ทางด้านการวัดและ ประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.3.2 ครูต้องมีการประเมินผลให้ครอบคลุมเป้าหมายและตรงตาม มาตรฐานและตัวชี้วัด มีการประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ด้วยวิธีการ ที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

4.3.3 ครูควรนำผลการประเมินมาปรับปรุงและนำไปใช้ในการพัฒนา ตนเองต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญน่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายไว้ ดังนี้

1. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของครูในสถานศึกษา

1.1 บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมอยู่ ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมี สภาพความพร้อมของการจัดเตรียมเอกสารประกอบการสอน จัดทำแผนการสอน เตรียมสื่อ

วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสม เครื่องมือวัดผลมีความหลากหลายและเหมาะสมกับวิชาที่สอน อยู่ในความสนใจของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียน การสอนของผู้เรียนทำให้ครูแสดงบทบาทในการปฏิบัติการสอนที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ ทิพย์อาสน์ (2548 : 84-92) ได้ศึกษาสภาพและ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการเตรียม การสอนด้านการประเมินผลและมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการสอน ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอนและด้าน การสอน และไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการประเมินผล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด พบว่าด้านการเตรียมการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสอน การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการประเมินผล การวัดและ ประเมินผลจากแบบทดสอบมากกว่าประเมินผลจากสภาพจริง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ บรรยง ชัยสารพัฒน์ (2550 : 125-128) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า

- 1) สภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสอน ด้านการเตรียมการสอนและ ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการจัดการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างจากครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการเตรียมการสอน

บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจาก สภาพความพร้อมของงบประมาณในการจัดเตรียมสื่อ นวัตกรรม และวัสดุ อุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีงบประมาณในการจัดการเตรียมแหล่งเรียนรู้และการจัดหาวิทยากร ท้องถิ่นความแตกต่างในด้านของสภาพของผู้เรียนกับการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมยศ สมภักดี (2551 : 142-144) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า 1) การดำเนินงานการจัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการเตรียมการ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครู ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการดำเนินงานสูงกว่าครูในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ครูผู้สอนมีระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก

ด้านการจัดการเรียนการสอน

บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า ได้มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพจริงและสภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะและความชำนาญ เรียนรู้ด้วยความมั่นใจ มีการส่งเสริมให้เกิดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น ชุมชน โดยการจัดวิทยากรท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมและมีการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ และเต็มศักยภาพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rumbaugh (2001 : A) ได้ศึกษาการเรียนการสอนที่ดี พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะช่วยให้เด็กทำกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้ประสบผลสำเร็จถึงแม้ว่าจะเป็นการยากที่จะทำความเข้าใจเรื่อง การยอมรับ การทำความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูเห็นว่าเด็กส่วนมากมีความสามารถที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่เด็กค้นพบเองในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กได้เรียนรู้และมีโอกาสแสวงหาประสบการณ์ ครูที่ดีจึงมีการแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก ส่วนการเรียนเป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองตั้งแต่อยู่ในห้องเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ หัน พันชัย (2551 : 80-83) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านหนองหัวจัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ผลที่เกิดจากการที่ครูสามารถเขียนแผนการเรียนรู้ และใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายนั้น ทำให้ครูมีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความสุขกับการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่และประสบการณ์เดิมได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหัวจัวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูสูงขึ้นด้วย

ด้านการวัดและประเมินผล

บทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากก็จริงแต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่าด้าน

การวัดผลประเมินผลมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นเรียนเป็นสำคัญนั้น ครูผู้สอนยังไม่พร้อมและขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง เครื่องมือบางชนิดเกณฑ์ การประเมินค่อนข้างวัดผลได้ยาก ได้แก่การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจะต้องเน้นการประเมิน ภายปฏิบัติ โดยต้องจัดทำเพิ่มสะสมผลงาน ดังที่ วัฒนพร ระวังทุกข์ (2542 : 53) กล่าวไว้ว่า วิธีการวัดและประเมินผลที่ยอมรับกันว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการประเมินตามสภาพจริง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความ สามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถ นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนมีการเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมผล การเรียนรู้ที่คาดหวังทั้งด้านความรู้ กระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้นเป็นการประเมินคุณสมบัติของผู้เรียน ในสิ่งที่เป็นามธรรมมากกว่ารูปธรรมซึ่งครูยังไม่เข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผลเท่าที่ควร รวมทั้งขาดเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐาน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถที่จะทำการประเมิน ได้ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลผู้เรียน สอดคล้องกับบรรยง ยี่สารพัฒน์ (2550 : 125-128) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า 1) สภาพ การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสอน ด้านการเตรียมการสอนและด้าน การประเมินผล และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ สมศักดิ์ (2551 : 142-144) ซึ่งได้ ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า 1) การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการเตรียมการ

1.2 บทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และด้านที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี ความคาดหวังมากที่สุดที่จะให้ครูในสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ด้าน

การจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะถือว่าเป็นงานหลักของครูที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน มาตรา 22 คือ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 13-16) จึงทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีการเตรียมการเพื่อพัฒนาตนเองทั้งการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ครูผู้สอนมีความตื่นตัวที่จะปฏิรูปการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยการเตรียมการด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2542 : 25) ที่กล่าวว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด คือหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เป็นการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและได้หันมาทบทวนตรวจสอบความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติตนพร้อมทั้งตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และพันธกิจใหม่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหวังของสังคม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก “บทบาทที่คาดหวังเป็นบทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ” (Berlo. 1996 : 153) ซึ่งส่วนมากแล้วสังคมจะมีความคาดหวังกับบทบาทนั้น ๆ ไว้มาก จึงทำให้ผลการศึกษา พบว่า มีความคาดหวังมากที่สุดทุกด้าน ส่วน “บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะหนึ่งๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาท ตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้” (Broom and Selznick. 1963 : 34-35)

ดังนั้นจากการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงพบว่า บทบาทที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่บทบาทที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษามีความคาดหวังอยากให้ครูแสดงบทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเต็มทั้ง 3 ด้านเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีเชื่อว่าการไม่สามารถแสดงบทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนรู้ได้เต็มที่ทุกด้าน อาจด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้มีความคิดเห็นด้านบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 24 พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และเป็นผู้ร่วมจัดการศึกษา ให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลและร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาได้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารในโรงเรียนให้แก่สาธารณชนได้รับรู้มากขึ้น ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาทั้ง 3 ท่าน ได้รับทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไปพร้อม ๆ กันทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ อนันต์ ทิพย์อาสน์ (2548 : 84-92) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอนและด้านการสอน และไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการประเมินผล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการประเมินผล การวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบมากกว่าประเมินผลจากสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ด้านการเตรียมการสอน จากผลการวิจัย พบว่า ครูต้องเตรียมตัวเองทั้งด้านความรู้ แหล่งความรู้ เช่น สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เตรียมเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดทำแผนการสอน ซึ่งพบว่ายังขาดงบประมาณในการจัดเตรียมดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นในการพัฒนาบทบาทของครูในด้านการเตรียมการสอนควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1.1 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการเตรียมสื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

1.1.2 จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน เช่น บุคคล สถานที่ วัสดุต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนตามความสนใจและความถนัด เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนและยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

1.1.3 จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเพียงพอสำหรับผู้เรียน นอกจากแหล่งเรียนรู้และสื่อภายนอกห้องเรียนแล้วอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ในห้องเรียน ครูควรใช้สื่อการสอนในทุกชั่วโมงที่สอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในบทเรียนและอยากเรียนรู้ในเรื่องที่ครูจะสอน สื่อที่ใช้ควรทันสมัย เหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูควรจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน มีการวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดบันทึกข้อขัดข้องในการจัดการเรียนการสอนไว้ทำแผนการสอนเพื่อนำไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน

ดังนั้นในการพัฒนาบทบาทของครูในด้านการจัดการเรียนการสอนครูควรใช้สื่อที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจและให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ควรมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนระหว่างเรียนเพื่อวัดพัฒนาการและหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วดำเนินการแก้ไขในรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียน

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ในการวัดและประเมินผลควรให้ครูผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล วัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนอย่างเป็นระบบ และวัดจากผลงานหรือชิ้นงานผู้เรียนด้วย ดังนั้น ควรมีการพัฒนาครูในเรื่องของการวัดและประเมินผล ในครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้ครูวัดและประเมินผลได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วัดตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เชิงคุณภาพ

2.2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งระบบในเชิงคุณภาพ

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในเชิงคุณภาพ